

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАПЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 89 (1208)

Серада, 6 лістапада 1957 года

Цана 40 кап.

Да новых вышынь!

З пачуццём палыманага патрыятызма, з вялікім гонарам за сацыялістычную Радзіму, сустракае беларускі народ слаўнае сарагоддзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. У адной непаўторнай самі братні народы СССР беларускі народ пад сцягам марксізма-ленінізма, пад кіраўніцтвам выпрабаванай у баіх Комуністычнай партыі самааддана змагаецца за пабудову камунізма ў нашай краіне.

Дзецішча пролетарскай рэвалюцыі, Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспубліка з яе высокаразвітай індустрыяй, буйнай механізаванай сельскай гаспадаркай і новай нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу культуры прыйшла да 40-й гадавіны Вялікага Кастрычніка поўнай творчых сіл і энергіі.

За кароткі гістарычны час беларускі народ дзейсна глыбока културную рэвалюцыю, поўнацю ліквідаваў неписьменнасць насельніцтва. Шырокае развіццё атрымала сярэняя і вышэйшая адукацыя, выхавана новая народная інтэлігенцыя, выраб шматлікі атрад навуковых і інжынерна-тэхнічных кадраў, галенавітая плеяда дзеячоў літаратуры і мастацтва. І няма члпер у рэспубліцы такога кутка, куды не пранікалі б дасягненні перадавой савецкай культуры. У савецкіх людзей вельмі ўзраста цікавасць да навукі і культуры. Кожны працоўны чалавек добра разумее, што навука, культура, пастаўлены на службу народа, адгрываюць вялікую ролю ў развіцці прадукцыйных сіл грамадства, яны палічваюць працу чалавека, пашыраюць яго веды, робяць яго жыццё цікавейшым і веселішым. Ніколі не было і не магло быць такой глыбокай сувязі культуры з жыццём народа, яго працоўнай дзейнасцю, як члпер, у эпоху сацыялізма. Гэта найвялікшае дасягненне Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад нястомна апаюцца аб задавальненні культурных запатрабаванняў народа. Калі ў дароўлоўнай Беларусі амаль не выдаваліся кнігі на беларускай мове, дык за гады Савецкай улады выпушчана 22.851 назва кніг агульным тиражом 270.966 тысяч экзэмпляраў. Члпер у рэспубліцы выдаецца 213 газет, 15 часопісаў агульным тиражом 1.846 тысяч. Рэспубліканская выстаўка кнігі ў БССР за 40 год Савецкай улады, якая адкрыта ў Дзяржаўнай бібліятецы імя Леніна, — наглядная дэманстрацыя вялікіх дасягненняў Беларусі ў галіне выдання літаратуры.

З кожным годам пашыраецца сетка ўстановаў культуры, расце колькасць клубаў, бібліятэк, музеяў, паркаў, радыёвузлаў. У рэспубліцы шырока разгорнута будаўніцтва калгасных клубаў, дамоў культуры. Новая ўстанова гасцінна прымуць наведвальнікаў у кастрычніцкія дні. Перадвясотны агляд культурна-асветных устаноў паказаў, што многія з іх значна палепшылі масава-палітычную і культурную работу сярод насельніцтва, набылі выгляд

Г. КІСЯЛЕУ,
міністр культуры БССР

добрапарадкаваных устаноў. Перадвясотны агляд паказаў, што многія з іх значна палепшылі масава-палітычную і культурную работу сярод насельніцтва, набылі выгляд

Соцыялістычная рэвалюцыя адкрыла невычэрпную крыніцу народных талентаў, якія нішчылі і душылі капіталізм. Праведзены ў рэспубліцы фестываль моладзі, абласныя юбілейныя выстаўкі і рэспубліканская выстаўка народнай творчасці, якая адкрыта ў Мінску ў будынку Тэатра юнага глядача, паказваюць, што ў рэспубліцы ёсць вялікія дасягненні ў развіцці самадзейнасці, музычнай культуры, у творчасці народных умельцаў. Звыш 360 тысяч удзельнікаў сельскай мастацкай самадзейнасці і вялікім творчым энтузіязмам абслугоўваюць працоўных рэспублікі. У лепшых працах народных умельцаў з любоўю і ўдзячнасцю ўслаўляецца вялікі працадзр працоўных усго свету В. І. Ленін, Комуністычная партыя Савецкага Саюза, гераічны савецкі народ. Сярод іх ярка вызначаецца апошняя работа Гродзенскага Дома народнай творчасці — габелен «В. І. Ленін і народ».

Беларускае савецкае мастацтва і літаратура, якія выраслі на перадавых рэвалюцыйных традыцыях свайго народа, пад настаянным і спрыяльным уплывам культуры вялікага рускага і іншых народаў нашай Радзімы, прайшлі слаўны шлях развіцця і дасягнулі велізарных поспехаў. Буйнейшыя творы вядомых беларускіх дзеячоў літаратуры, перш за ўсё, творы народных паэтаў БССР Я. Бупалы і Я. Коласа, атрымалі шырокае распаўсюджанне не толькі ў нашай рэспубліцы, але і далёка за яе межамі. Вялікай папулярнасцю ў народзе карыстаюцца лепшыя творы беларускай драматургіі, музыкі, жывапісу і скульптуры.

Тэатр оперы і балету, драматычны тэатр падрыхтавалі да свята юбілейныя спектаклі, большасць з іх па творах беларускіх аўтараў. На сценах тэатраў узнаўляюцца хваляючыя падзеі перамогі пролетарскай рэвалюцыі, устанавлення Савецкай улады. У раздзек спектакляў паказаны незабыўны

вобраз Ільіча. Буйнейшыя музычныя калектывы — Дзяржаўная акадэмічная капела, Дзяржаўны народны хор, сімфанічны аркестр, Беларускі аркестр народных інструментаў убагацілі свае праграмы новымі творами, якія спецыяльна падрыхтаваны да свята, а таксама аднавілі ў рэпертуары старыя рэвалюцыйныя песні. У гэтым годзе вялікі размах у рэспубліцы атрымала мастацкае абслугоўванне сельскага насельніцтва ўсімі прафесіянальнымі калектывамі мастацтва нашай рэспублікі.

Адкрытая ў Мінску ў новым мастацкім музеі юбілейная выстаўка падводзіць вынікі работы беларускіх жывапісцаў, скульптараў і графікаў за 40 год Савецкай улады. Больш за сто мастакоў удзельнічаюць у выстаўцы. У залах музея побач з творами старэйшых, заслужаных майстроў размешчаны палотны творчай моладзі. Многія работы прысвечаны рэвалюцыйным падзеям 1917 года ў Беларусі, працоўным подзвігам беларускага народа, багаццю прыроды роднага краю. Апошнія работы нашых мастакоў сведчаць аб значным іх ідэйным росце і аб павышэнні прафесіянальнага майстэрства.

Культура беларускага народа знаходзіцца на новым уздыме. Работнікі мастацтва і літаратуры Савецкай Беларусі пастаянна кіруюцца ў сваёй творчай дзейнасці марксіска-ленінскай тэорыяй, цвёрда стаяць на пазіцыях сацыялістычнага рэалізму, нястомна змагаюцца за ажыццўленне палітыкі Комуністычнай партыі. Дзеячы літаратуры і мастацтва, усіх работнікаў культуры рэспублікі натхняюць на новыя поспехі гістарычныя паставы ХХ з'езду КПСС, рашэнні партыі па ідэалагічных пытаннях, праграмы ўказанні партыі, выкладзеныя ў артыкуле таварыша Н. С. Хрушчова «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа».

Рэспубліканскі сход актыва работнікаў літаратуры і мастацтва Беларусі яшчэ раз паказаў, што нашы творчы кадры адзінадушна падтрымліваюць палітыку Комуністычнай партыі і поўнаю рашучасцю накіраваць усю сваю дзейнасць на стварэнне твораў літаратуры і мастацтва, у якіх глыбока адлюстравана жыццё і працоўныя подзвігі народа, багацце духоўнага свету савецкага чалавека — будаўніка камунізма.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі работнікі мастацтва і літаратуры дасягнуць новых поспехаў у развіцці беларускай культуры.

Антон БЯЛЕВІЧ.

У ВЕК ДВАЦАТЫ

Сыноў мой, віхрасці, малю,
Старэнкю кнігу гортае.
Малюнак: у ёрмах валь,
Араты ды сошка крываля,
Сазнуўся мужык над сахой,
За ручкі ўхваліўся рукамі,
Ідзе ён крывой баразной,
Ідзе за худымі валамі.
Для сына ўсё гэта — сакрэт...
Шчаку падпірае рукою.
Чаму так зганеўца дзед?
А гэта... Што гэта такое?
— Сахою арэ селянін,
— Кажу я, малому таумачу,
— А пра ён? — здзіўляецца сын.
— А пра дзе? А трактар? Не бачу.
— У чёткі-ж, калі быў вясной,
Дык трактар арэ тады поле.
Пра час гарпацінкі той,
Пра тую мялюсскую долю,
Кажу я малому, а ён
Саху ды валой разглядае...
Шчаслівы — не зведаў тых дзён,
З ім доля яго маладая,
З ім шчасце, якое прыдзе

Кастрычнік у край ясназоры.
Ні сохаў, ні вузкіх палос
Не ўбачыць у родным прасторы.
Бо новыя авецычаны лёс,
Асветлены залпам «Аўроры»
І там, дзе на рыжых імхах
Збіралі глушцы журавіны,
Стаяць нашы сёлы ў садах,
А цвет, нібы пух лебядзіны,
Плыве, асыпае вясну,
Яе харастава асыпае.
Абуджана песняй ад сну
Краіна мая дарагая.
Па Нёману песня плыве,
Па Волзе, Дняпры і па Дону.
А ў песні наш Ленін жыве,
Жыве светлым вобразом ягоны.
Вялікі жыве чалавек
І ў песні, і ў сэрцы народа
Паславіў дваццаты наш век
Ён, Ленін, з таго яшчэ года,
Калі над сцяной барыкад
Сцяг ленінскі ўзняў быў угоры.
Калі запаліў Петраград
Кастрычніка ясным зоры!

Водгук пакаленняў

І ў позні час, і ў час світанья,
Як сцэле золас сцэжкі дню,
Я чую словы прывітанья,
А ў іх — любоў і цеплыню.

Яны гучаць на розных мовах,
Яны ідуць з усіх шырот.
Змяля ў кастрычніцкіх абновах
Святкуе слаўныя Сорак год.

Я ў сэрца прагнае ўбіраю
Даніну ўдзячнасці людской
Майму спагадліваму краю,
Маёй Радзіме маладой.

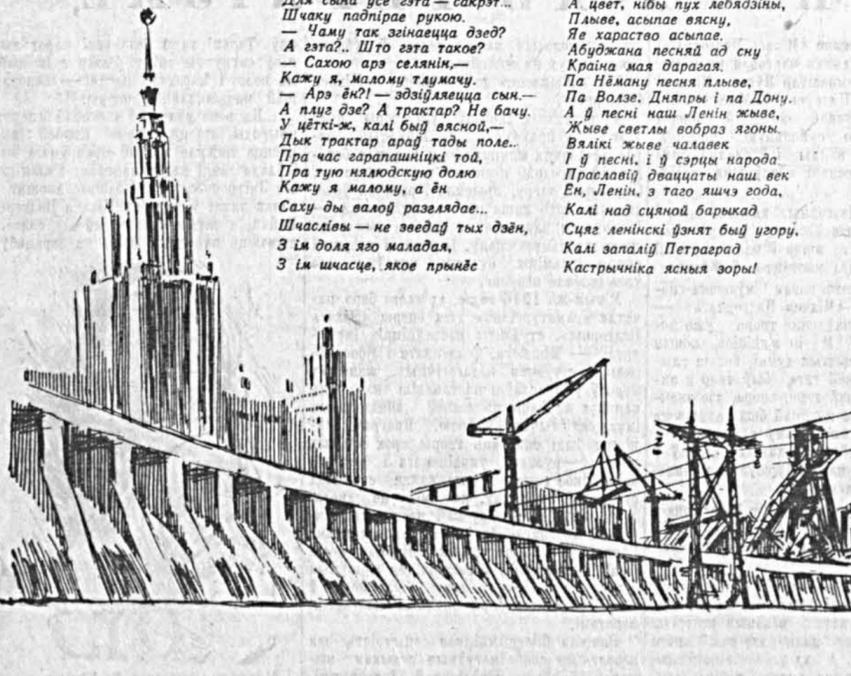
Я чую водгук пакаленняў
На пераможны вольны кліч,

Што ў незабыўны дзень асенні
У далі вясной паслаў Ільіч.

Па гэтых словах палымных,
Што нарастаюць з кожным днём,
Вядомых, новых, безымянных
Сяброў сваіх мы пазнаём.

Іх больш і больш па ўсёй планеце.
І веру я: наступіць час,
Калі нідзе не застацца
Глухой няветласці да нас!

НІА ГІЛЕВІЧ

ГАДЫ ВЯЛІКАГА ЗМАТАННЯ

У ТЫЯ ДНІ

ЕН ШТУРМАВАУ ЗІМНІ

Вякапныя кастрычніцкі дні 1917 года! Стрэл «Аўроры» скальнуў стары свет і абвясціў нараджэнне Савецкай дзяржавы. Сярод чырвонагвардзейцаў, матросаў і салдат, якія ішлі на штурм Зімянага палаца, быў і беларускі паэт Алесь Гурло.

Пасля ў вершы «Ленінград» паэт, успамінаючы незабыты час, пісаў: Астаўся памятным навекі. Вялікі дзень вялікіх дзей. Калі знішчаў прыгнет і здзека і і сядкам быў усіх падае.

Паэт Алесь Кандратавіч Гурло прайшоў складаную школу жыцця. Сын беднага селяніна з Капыля, ён пакідае ў пошуках кавалка хлеба роднае мястэчка і едзе ў Пешербург, дзе працуе на заводзе «Вулкан». Неўзабаве, у 1913 годзе, А. Гурло быў прызваны ў царскую армію і трапіў у Балтыйскі флот, на эскадры мінаносца «Забіяка».

Нягледзячы на службу ў флоте радавым матросам, а потым унтар-афіцэрам машынага аддзялення, але А. Гурло ніколі не падае духам і верыць у лепшую будучыню. Малады паэт працягвае літаратурную працу, пачытаў яшчэ ў 1909 годзе на старонках газеты «Наша ніва».

Яшчэ ў Капылі ён уваходзіць у склад мясцовай арганізацыі РСДРП, прымае ўдзел у рускай і польскай «Зара», «Голас нивы» і «Вольная думка», некалькі твораў і змешціў нават у большасці «Правда». Побач з матывамі сялянскай нядолі, побач з творамі аб цяжкай працы і змаганні вялікае месца ў творчасці А. Гурло займае мора і жыццё мароў. У неспакойнай бурлівасці марской стыхіі бачыў беларускі паэт гартванне характару матросаў, іх сілы і вытрымку!

Нам не страшны вецер сіверных старон,

Пусцім быстра, пусцім шпарка мы свой чоўн, Хай імчыцца, хай калышацца ад хваль — Неўзабаве нам завяе ішчасцем даль.

Завяла шчасцем даль вельмі хутка. А. Гурло, знаходзячыся ў Таліне ў дні лютаўскага паўстання, прымае чыны ўдзел у маніфестацыях і выступленнях матросаў.

А. Гурло прыняў несправданы ўдзел у кастрычніцкіх падзеях у Петраградзе. Ваенны аддзел рэвалюцыйнага Цэнтральнага даў загад камітэтам эскадры мінаносцаў «Забіяка», «Самсон», «Меткі» і «Страшны» пакінуць Гельсінгфорс і раніцай 25 кастрычніка ўзяць курс на сталіцу, на дапамогу паўстаўшаму пролетарыату. З караблёў, якія перайшлі на бок рэвалюцыі, была палана радыёграма: «З дзёночлага флоту. Кранштат. Прывітанне чырвонаму Кранштату. Эскадры мінаносцаў «Самсон», «Забіяка» ідуць вам на дапамогу».

Пад вечар 25 кастрычніка, калі прагрмеў стрэл «Аўроры», эсмінцы «Забіяка» і «Самсон» увайшлі ў Неву і пачалі высадку баявых атрадаў.

Пасля закону Зімянага палаца атрад рэвалюцыйных матросаў эсмінца «Забіяка» быў накіраваны на Волгу лесею барацьбу за Савецкую ўладу. А. Гурло ваяваў на караблях Волжскай флоты, прымаў удзел у падаўленні контррэвалюцыйнага мяцежу ў Яраслаўлі, змагаўся з Калчаком і чэхаславацкім корпусам.

У гады Савецкай улады А. Гурло выдаў некалькі зборнікаў вершаў: «Барвенка», «Спатканні», «Суворы», «Зорнасць», «Межы», у якіх успамятаў савецкае жыццё і новага чалавека.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ,

МАСКВА. Красная плошча.

(Фотароніка ТАСС).

СЛАЎНЫ ЧАС

Міхась ЛЫНЬКОУ

У які слаўны час мы жывем! Колькі велічных падзей адбылося за мінулыя сорак год. Падае, якіх хапіла, каб напоўніць жыццём лыханім чалавечых страцей і захвалюючымі ўзлетамі чалавечай думкі дзесяткі і дзесяткі мінулых пакаленняў.

Яны-ж не бачылі сапраўднага свету. Яны-ж не маглі бачыць тых найвялікшых пераможцаў, тых нечуваных раней здабыткаў, якіх дамогся народ наш у выніку свайго гераічнага подзвігу. Савецкі народ — народ-творца, народ-будзільнік, народ-воін. Дамогся працай сваёй, непакінаючы воляй, нястомнай энергіяй і светлым розумам.

Мінулыя пакаленні на працягу стагоддзяў марылі аб звычайнай чалавечай волі, аб працы, якая б давала, сапраўды-б сонечным шчасцем, акрыляла-б думкі аб аўтарным лні. Мінулыя пакаленні марылі аб кавалку хлеба, які не быў бы горкім ад людскіх слёз і поту. Яны марылі аб тым светлым часе, калі чалавек чалавеку будзе братам і выніне назабоды

нож і камень з-за пазухі. Багата аб чым марылі нашы продкі, і свае справядныя мары яны пакінулі нам у песнях аб лепшай долі, аб яснай волі.

І вось гэтыя мары ўрэшце спраўдзіліся. Яны ператварыліся ў жывую сапраўднасць, яны сталі нашай рэальнай явай. Гэта казначнае пераўвасобленне мары ў рэальнасць зробілі нашы сучаснікі — савецкія людзі. Гэтае вялікае пераўвасобленне яны пачалі ў слаўныя дні Вялікага Кастрычніка, які палажыў рэзкую мяжу ў жыцці народаў, дзяржаў і ў асабістым жыцці кожнага чалавека. Гэтая мяжа падзяліла жыццё на колішняе, старое і новае. Новаму жыццю сорак год. Старое жыццё не падлацае дакладнаму палічэнню. Ва ўсім разе яго вымераюць не гадамі, а стагоддзямі. Але трэба шчыра сказаць, што кожны новы год па насычанасці падзеямі, па скандэраванасці чалавечай энергіі, па імклівым поспеху наперад нашых людзей далёка пакідаў заду сябе цялыя стагоддзі.

Стары свет, супраць якога паўсталі нашы людзі ў семнацятм годзе, мабілізаваў свае сілы, каб перамагчы народ, ізноў вярнуць яго ў явольніцкае ярмо.

Народ перамог. І сорак год, якія мінулі з таго часу, сталі тым гістарычным павяржам народа, у выніку якога была аздэлата, бедна, напуюкалінальная краіна стала адной з самых магутных і багатых дзяржаў свету з высокаразвітай гаспадаркай і самай перадавой культурай. Вялікі гістарычны шлях прайшоў наш народ за гэтыя кароткія сорак год, незлічоны яго здабыткі і перамогі. Некалі, яшчэ ў дваццятых гадах, пісаў народны паэт Янка Купала:

Для унікаў, для праўнікаў Расцярбым сямжы-шляхі; Хай пануюць над прынукай — Каб аж к небу лёг узмахі!

Хіба не бачым мы ў нашых пудоўных лні гэтыя сапраўдныя «к небу лёг узмахі»? Подзвіг нашай навуцы, якая пусціла першых ваведчыкаў у зорны вышыні космоса, гаворыць усаму свету аб тых сапраўдных зорных вышынях, што дастагнуў народ наш у сваім жыцці, ў стваральнай працы, у нястомным змаганні за коммунизм.

У дні Вялікага Кастрычніка, у гады грамадзянскай вайны, у гэтыя часы, асцяжэння легендарнай славы, нарадзілася і першы парасткі нашай беларускай савецкай

калі літаратуры. На поўны годзе загучалі песні Янкі Купалы, Якуба Коласа і іх маладзейных спадарожнікаў — Цішкі Гартнага, Змітрака Бядулі, Алёся Гурло, Кандратавіча Буйлы і Янкі Журы. У тыя часы выведзіць сваіх «босых» на «вогнішча» Міхась Чарот, палымны паэт рэвалюцыі. На франтах грамадзянскай вайны загартувае сваё пачуццё пера Кандрат Крапіва. Сапраўдным сэрбам жыцця зазвалі першыя творы Кузьмы Чорнага, зазіпаў свае першыя песні Паўлюк Трус... А там пайшло і пайшло, — што ні год, то новыя і новыя імёны, новыя і новыя здабыткі мастацкага слова. Аляксандравіч, Броўка, Галеба, Галавач, Куляшоў, Лужанін, Гурскі, Мурашка, Скрыган, Знонч, Паслядовіч, Каваль... ды хіба ўсіх пералічыць ад тых дзей і да нашага часу, калі беларускае мастацкае слова праасвеціла творы стала здабыткам шматнацыянальнага і шматліённага чытача Савецкага Саюза, а некаторымі творами стала вядома і за яго межамі. Багаты ўклад у літаратуру ўнесла новае малодзе паўпаўненне, якое прышло ў пасляваенныя гады — Брыль, Шамшэвіч, Мележ, Кірэнка, Вялюжін, Хадкевіч, Карняк, Гравоміш... І мы в радасцю гаворым, што творчасць нашых пісьменнікаў, усіх іх дзейнасць была аланым служэннем народу, што яны вучыліся і вучацца гэтакім вялікім служэнню ў сваіх слаўных папярэднікаў і настаўнікаў — найвялікшых пісьменнікаў брацкага рускага народа, у класікаў брацкага народаў, у сваіх народных песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Яны памятаюць словы Янкі Купалы, звернутыя да сваіх песняроў:

Выплакаў вас сэрцам, Высніў вас душою.

З годзісцю мы можам сказаць, што ў творчасці беларускіх пісьменнікаў за апошнія гады не трапілася твора нахштат рамана «Не хлебам адзіным» і яму падобных, аўтары якіх упадабляліся тым публіцыстам былі і новым казку, якія з-за гэтай блыты гатовы былі спаліць казку.

Гэта не азначае, што наша літаратура не мае сваіх заганаў і недахопаў. Яны ёсць. Але нашы недахопы ў большасці сваёй — ад маладасці Літаратуры.

Беларуская літаратура была, ёсць і застаецца надзейным памочнікам нашай Камуністычнай партыі ў яе нястомным змаганні за лепшую будучыню народа, за коммунизм.

Кастусь КІРЭНКА

БЕЛАРУСЬ — РАСІЯ

Я нямаю пабачыць Пудоўных зямель і краін, Толькі ў іх не працеў Дыя ачынага краю красы я. Во нічога няма Прыважай маіх рускіх раўнін, Той зямлі, дзе ў базмеж Пралягла малаяя Расія.

Беларуская маша Дала мне агітсую кроў, Закаханым я сэрцам У снежкі над Бугам і Сожам. А чаму-ж мне і ў сне Чуцен шум падмаскоўных бароў, Гулкі рокат Невы І адно прасторы Паволжы!

Любы мне, як і тыя, З якімі радзіўся і рос, Для якіх увесь век свой Уздзячнага слова шукаю,— Любы мне латуцені Смаленскіх бялявых бярэз, І агні над Уралам, І рэха ў далінах Алтая.

Беларускаю мовай Я першыя словы сказаў, Беларускай вяснянкі Сваё сустрэкаў я прадвесне. А чаму-ж, як пачую — Ажно набягае сляза,— Які пачую жывую Пячучую рускую песню!

Любы мне, як свае, Мары рускіх братаў і сяспёр, Не таму, што мы побач, І хадзілі і кветкі збіралі. А таму, што мы разам Распалілі свабоды касцёр, І адно душой І жмлі і ў бях паміралі.

І нідзе я не змог-бы Пражыць ні хвіліны адной Без шляхоў, што мой Міхась З дарогаю Масквою з'едналі, Без барыстых сцягоў, Што павуць над маёй стараною, Без вятроў, што мой Сож І што Волгу маю ускалыхалі.

Я нямаю пабачыць Пудоўных зямель і краін, Ды нашто яны мне! Я багаты Ачынаю брацкага, Дзе радзіўся Ільч, Дзе і я, яго вучань і сын, Навучуся ў жыцці За народную справу змагацца!

На шчаслівым шляху З рускім братам вітаюся я: — Добры дзень! — І даўлю У алкаў дзубоўкаю галасы я. Я кажу: Беларусь, Беларусь дарагая мая! — І адразу, як зноў, Адукаецца ў сэрцы: Расія.

Ул. НЯДЗВЕДСКІ

Першы з дынастыі...

Дрыжэлі карчкі рам І шыбы а бою, Калі ўбег за юнкерам У царскі пакой ён.

Дыкчу ў твар порыхам, Свінец недзе шчоўнукам, ...Стаў ён над ворагам, Выпершы шчокі.

Пасля-ж з трохлінейнаю, З апошнім тронам Спачыць хвілю нейкую На царскі сцяг тор ён.

З усмешкаю горды, Амаль што разуты, Прапалішы мажоркам, Прыляжы і маўтам, Сядзеў каранасты ён, Да плуга адычы — Першы з дынастыі Сяля і рабочыч.

Марыся — артстка Т. Шымко.

Кавалачак цукру

(Беларускі хадок у В. І. Леніна)

Гэта не выдуманая гісторыя. Здарылася яна ў самы першы гады Савецкай улады, калі яшчэ жыў наш дарожні, незабыты Ільч. Новая ўлада, новы лад уладарылі, заклікалі да актыўнага жыцця глыбокія пласты народных мас.

Веска пачала пасылаць сваіх хадкаў у горад, каб больш дазнацца там, як будаваць новае жыццё. Ішлі хадкі ў Маскву, у Пішэр. Больш за ўсё іх накіроўвалася да Вадзіміра Ільчы Леніна, якога народ адразу палюбіў, як свайго самага чулага друга, дарачка, правадзіра.

Пабывалі на прыёме ў Вадзіміра Ільчы і хадкі з беларускай вёскі. У Акцябрскім раёне Гомельскай вобласці, у калгаснай вёсцы Новая Дуброўна паблізу Рудабелькі жыў стары Якаў Фёдаравіч Макевіч, які пабываў у Леніна. Якаў Фёдаравіч — матрос, камандорны старшыня з мінаносца «Прочны» — у бурны 1917 годзе служыў у Балтыйскім флоте. Прымаў удзел у кастрычніцкіх падзеях. Не раз служыў у родную вёску. Пачалі будаваць новае жыццё. Цяжка яно давалася. Кулікі перахаджалі, банды трывожылі. Патрэбна была дапамога, а яе не заўсёды дакачаешся. Тады рудабельскія вырасцілі паслаць свайго хадка да Леніна, і выбар выпаў на Якава Фёдаравіча, бывалага рускага матроса, які ў Пішэры жыў і Леніна слухаў.

Прыняў Вадзімір Ільч беларускага селяніна. Сардэчна пагутарыў з ім. Якаў Фёдаравіч успамінае:

— Прывіслаў Леніну шлянку чаю. Ён гаворыць: «Чаму адну, бачыце, у мяне гаворыць? «Добра, Вадзімір Ільч, зараз прынесце яшчэ шлянку чаю». А цукру ў той час было не то, што цяпер.

Падзяліўся Ільч з Якавам Фёдаравічам цукрам. — Піце, таварыш. Цяпер у нас мала і цукру, і прадуктаў, і машына. Але Савецкая ўлада даможацца багачына, шмат будзе ў нас усёго, шмат будзе і цукру — успамінае хадок з беларускай вёскі прарокіныя словы правадзіра.

Кавалачак цукру, падараваны Леніным, хадок прынеў у вёску і расказаў сваім аднавяскоўцам, як Леніна прыняў яго, як ён заклікаў працаўнікоў зямлі

Як мы разгадалі Мінскую думу

У першыя дні пасля Лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі Мінская гарадская дума была арганізацыяй цалкам контррэвалюцыйнай. У яе уваходзілі кадэты, меншавікі, будаўчы і эсэры.

У час новых выбараў у думу ўлетку 1917 г. у яе было уведзена некалькі членаў большавіцкай партыі, якія ўтварылі сваю фракцыю. У яе уваходзілі тт. В. Голубева, К. Ландэр, Неўскі, І. Скурятоніч і я. Наша фракцыя вяла актыўную барацьбу з воражэй большавіцкай думой. Нам дапамагалі рабочыя і служачыя, якія спачувалі большавікам.

У дні Кастрычніка Мінская дума паставілася вельмі воража да мясцовых рэвалюцыйных арганізацый. Мінскі Совет рабочых і салдацкіх дэпутатаў у студзені 1918 г. паставіў распусціць яе. Я быў тады камісарам гарадской гаспадаркі, і мне было даручана выканаць гэтак рашэнне. Я прышоў у памяшканне Думы з атрадам чырвонагвардзейцаў і прапанаваў старшыні яе будаўцу Вайнішчыну і гарадскому галаве, прэзідэнту і студэнтам і гарадскім работнікам і служачым, якія спачувалі большавікам, а здыць справы. Члены Думы склалі акт пратэсту і пасля гэтага пакінулі памяшканне.

Мінскі Совет выпусціў дозволу да працоўных горада з тлумачэннем прычынаў роспуску контррэвалюцыйнай Думы. Рабочыя мітынгі і сходны дружна вівалі рашэнне Совета.

В. ВАШКЕВІЧ, Член КПСС з 1917 г., персанальны пенсіянер.

з яшчэ большай настойлівасцю дамагацца ад яе багачына, якое пойдзе на карысць народа. Усёго хапае цяпер у калгасніцкай, хапае ў іх і цукру. І калгаснікі з гонарам гавораць:

— Збыліся прарокіныя словы Ільчы, сказаныя ім некалі нашаму аднавяскоўцу Якаву Фёдаравічу Макевічу, разбагацела, расквітнела наша цудоўная краіна, саракагоддзе якой мы усенародна адзначаем.

Я. САДОУСКІ.

АКЦЁРЫ РАСКАЗВАЮЦЬ

Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Купалы да 40-годдзя Кастрычніка падрыхтаваў спектакль «Грозны год». Аб рабоце над асноўнымі ролямі спектакля расказваюць ніжэй іх выканаўцы.

Натхняючы вобраз

Павольна гасне святло. Гучыць сурова, трывожна музыка. Адкрываецца заслона. На фоне воблакаў, якія хутка праносіцца, узнікае разамышленны, зроблены ад рукі надпіс: «1918». З'яўляюцца вядучыя. Гэта простая суровая салдат рэвалюцыі. Яны пачынаюць апавяданне аб незабытых падзеях грознага 1918 года, і востра на ўзвямшэнні, у яркіх праменах пражэктараў В. І. Леніна. Ён звяртаецца да народа ў кароткай палымнай прамовай. Так па тэатры імя Я. Купалы пачынаецца спектакль «Грозны год».

Мне не ўпершыню даводзіцца выступаць у ролі Вадзіміра Ільчы. І, аднак, роля ў «Грозным годзе» мяне асабліва хваляе, і ко-

чацца зрабіць у ёй больш за тое, што я рабіў да гэтага часу.

У спектаклі «Грозны год» я імкнуўся падвесці вышні майстэрства работні над ролямі і ўвасобіць вобраз Леніна так, як яго адчуваю і разумю сёння. Як найменш знешняга пазнаку, які найменш змыкага, завулчанага, больш глыбіні, больш думкі і палымнага пачуцця.

Галоўная падзея ў спектаклі — змах на жыццё В. І. Леніна 30 жніўня 1918 года і яго хвароба. І, аднак, не гэтыя сцэны вызначаюць ізаўчым накіраванасць спектакля. Сцэны, дзе паказваюцца нягаснага ленынскае энергія, сцэны з рабочымі, з сялянамі, а Максімам Горкім — галоўныя і для спектакля.

І для ролі В. І. Леніна. Мы зробім усё, бо разумеем адказнасць за гэта.

П. МАЛЧАНАУ, народны артыст СССР.

П. МАЛЧАНАУ, народны артыст СССР.

Салдат рэвалюцыі

На маю долю выпаў вялікі гонар: увасобіць у спектаклі «Грозны год» вобраз Фелікса Эдмундавіча Дзяржынскага — скардэлата рэвалюцыі, палымнага барацьбіта за справу Камуністычнай партыі.

Вялікае шматграннае жыццё гэтага незвычайнага чалавека. Работа над вобразам ускладняецца яшчэ і тым, што ў п'есе вельмі скупы аўтарскі матэрыял — усёго дзве невялікія карціны.

Над вобразам Ф. Э. Дзяржынскага я працую ўжо ў трэцім спектаклі. Я пазнаёміўся з многімі манграфіямі і запіскамі, матэрыя-

ламі музея ў Івянцы. Але пачаў за ўсё раскрываюцца рысы характару «жадзана-

сказаў Горкаму: «Пакуль што мы мала можам, але дайце час, савецкія вучоныя, савецкія пісьменнікі і ўвесь наш народ будуць мець усё, абсалютна усё, і будзе зайзросціць інтэлігенцыя ўсяго свету».

Як хочацца ўспомніць сёння гэтыя словы! Здаецца, ніякіх савецкіх працаўнікоў! Вось чаму я адчуваю прываўнасць, працякую над вобразам Горкага. Гэта роля для мяне новая і таму вельмі цікавая і хваляючая.

У. ДЗЯДЗЮШКА, народны артыст БССР.

Вобраз вялікага пісьменніка А. М. Горкага

га Фелікса», яго думкі і мары, усё яго кінуць жывіць у дзеньніках і пісьмах да жонкі, сястры і да таварышаў.

Стварыць сапраўды высокамастацкі, прадуманы, жывы вобраз — мая павянная мара.

І буду ішчаслівым, калі ў глядзельную залу дойдзе хваля-б частка палымнага страці незвычайнага Фелікса, яго блэзкая любіць да свайго народа, асабліва да дзяцей, поўная адданасць справе партыі і бяспінаснае непрымірмасць да ворагаў рэвалюцыі.

К. СЯНКЕВІЧ, артыст.

Шпэршыню будзе пакаваны ў тэатры імя Янкі Купалы. Мне выпала стварыць гэты вобраз.

...З Пішэра ў Маскву прыязджае да Вадзіміра Ільчы А. М. Горкі. Ён прыехаў да вялікага правадзіра, заклочаны дэсам рускай культуры, дэсам рускіх вучоных, прасцяк савецкіх людзей, якім у той час вельмі цяжка жылося, таму што контррэвалюцыя не была яшчэ дабіта. Усё краіна кіпела напружанай барацьбой з ворагамі рэвалюцыі, якія хапелі заўшыць мялкую Савецкую рэспубліку. Уладзімір Ільч

сказаў Горкаму: «Пакуль што мы мала можам, але дайце час, савецкія вучоныя, савецкія пісьменнікі і ўвесь наш народ будуць мець усё, абсалютна усё, і будзе зайзросціць інтэлігенцыя ўсяго свету».

У. ДЗЯДЗЮШКА, народны артыст БССР.

ГАДЫ ВЯЛІКІХ ПЕРАМОГ

Хай песня Саватаў лунае над светам!

Святуючы слаўную гадавіну вялікіх кастрычніцкіх паўдзень, народы нашай краіны падводзяць вынікі дасягненняў, якіх яны дасягнулі пад кіраўніцтвам роднай Комуністычнай партыі за сорак год Саватскай улады.

Вынікі гэтыя вялікія! Яшчэ лунае ў касмічных прасторах першых штучных спадарожнік Зямлі, як пазыўныя другога, больш магутнага і ўдасканаленага спадарожніка загучалі над кантынентамі і морамі зямнога шара. Ці не найбольш гэта сведчанне гіганцкага развіцця нашай тэхнікі, неабсяжнай шырыні гарызонтаў нашай навуковай і канструктарскай думкі!

Гаворачы сёння пра гэтыя вялікія дасягненні ў галіне навукі і тэхнікі, мы можам сказаць і пра значныя поспехі ў развіцці сацыялістычнай культуры ўвогуле і музычнай культуры ў прыватнасці.

Возьмем хоць-бы найбольш папулярны і масавы жанр музычнай творчасці—песню. Некаторыя створаныя савецкімі кампазітарамі і выканаўцамі песні, быццам сённяшнія штучныя спадарожнікі Зямлі, у розны час абляцелі ўсю нашу планету і цяпер яшчэ выконваюцца на многіх мовах народаў свету. Радасна ўсведамляць, што і беларускія песні, з такой любоўю і ўвагай прынятыя ўдзельнікамі VI Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве, памнажаюць нашу агульную песеннае багацце. Але гэта ў большай частцы даўно запушчаныя «спадарожнікі», а мастацтва павінна кроцьчыць у наву і жыццё.

Найхай-жа прыклад новага і наступных штучных спадарожнікаў Зямлі будзе стымулам для стварэння нашымі кампазітарамі новых цудоўных песняў! Гэтыя песні чакваюць не толькі народы Саватскай краіны, але і нашы шматлікія сябры ва ўсіх краінах свету.

Г. ЦІТОВІЧ,
народны артыст БССР.

Маладыя таленты

Сярод хваляючых паўдзень, якія адбыліся ў культурным жыцці Беларускага народа ў юбілейным годзе Саватскай дзяржавы, нельга не адзначыць вялікую перамогу маладых выканаўцаў нашай рэспублікі на мастацкіх конкурсах Міжнароднага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве. Упершыню на такім адказным спаборніцтве нашы маладыя цымбалісты і спевакі былі ўдасцелены двух залатых, адной сярэбранай і адной бронзавай медалю.

На здымку: лаўрэаты ўсесаюзнага і міжнароднага конкурсаў — цымбалісты В. Бурковіч, Н. Шмелькін і спявак С. Гулевіч.

Фота І. Салавейчыка.

У КАЛГАСНЫМ КЛУБЕ

Ужо зусім спыніла, калі мы прыйшлі да новага клуба сельскагаспадарчай арды «Чырвоны Кастрычнік». Хоць яны ведалі будынак узвышаецца на возвышэнні вёскі Прысмына, але смела можна сказаць, што ён стаіць у самым цэнтры калгаса. Цяпер і візуальна да свайго клуба як рукою падаць. Есць і ў Нізку брагарады клуб, але, як ні кажу, усе тэмы ў калгасным вяселлі. А паўтара кілометра—для моладзі не дарога. Восі і ў гэты вечар сабраліся хлопцы і дзяўчаты з усіх брагарад.

— Іван Аўдзевіч, — пачалі былі хлопцы прасіць старшыню праўдзеньна тав. Ігнатюка, — можна нам адчыніць галдзельную залу? Толькі на адну полечку...
— Яшчэ ранавата, хлопчыкі. Пачакайце дзенькі, фарба лепш падсохне.

І тыя, хто больш за ўсіх прымаў удзел у будаўніцтве гэтага клуба, ахвотна ага-

джаюцца са старшынёю, што сапраўды яшчэ танцаваць тут ранавата. Толькі крыху пазней мы зразумелі, што моладзь не хацела прычыць праўдзеньна калгаса, якое вырашыла «не грашчыцца» з танцамі ў клубе да ўрачыстага яго адкрыцця. Гэты дзень моладзі даўга чакаць не давядзецца. Адкрыццё клуба запланавана на святачны дні.

Праўда, у клубе працуюць ужо бібліятэка і пакой для гурткаў мастацкай самадзейнасці. Тут якая ў гэты вечар ішла падрыхтоўка святачнага канцэрта. У адным з пакояў сабраліся самадзейныя артысты. Яны прыйшлі на апошнюю, генеральную рэпетыцыю п'есы І. Лукоўскага «Маскоўскае юнацтва». У суседнім пакоі ўдзельнікі хору пад кіраўніцтвам Паўла Шыдлоўскага «Шліфавалі» свой рапертур. Сярод харэстаў тут можна было бачыць калгасніцу Вольгу Півра са сваімі дачкамі Янінай і Марыяй, пажылых калгасніцу Вольгу

Даманеўскую і Аляксандру Шыдлоўскую, якія спяваюць у гэтым хоры больш чым дваццаць гаў. У святачны дні ўпершыню на сцэне выступаюць самадзейныя артысты Мікалай Давыдчык, Уладзімір Клімовіч, Алена Міркоўская і іншыя калгаснікі. У канцэрце прагучалі і новыя прыпеўкі і песні, створаныя ўдзельнікамі хору.

У пакой, дзе размясціліся кніжны фонд сельскага клуба, бібліятэкарка Аня Дубовіч са сваімі актывістамі падбірае матэрыял для выстаўкі «Наш калгас». Фактаў і лічбаў надзвычай шмат. Аб усім нават цяжка расказаць. З адной толькі вёскі Нізак, якая калісьці марыла мець хоць аднаго «грамацея» на ўсё сяло, за гады Саватскай улады выйшлі вядомыя пісьменнікі, вучоныя, механізатары, перадавікі сельскай гаспадаркі.

— У нас цяпер у хату ўойдзем—настаўніцкай анойдзёй,— гавораць тутэйшыя калгаснікі. Ды ці толькі адны настаўнікі! А колькі працуюць камбайнерамі, шаферамі, трактарыстамі! Аб такіх прафесіях нават і не марылі дарэволюцыйнае вёска.

...Сёння ў новым клубе калгаснікі падводзяць вынікі свайго працы і дасягненняў за сорак год Саватскай улады і ў гэты слаўны дзень перадаюць сваім самадзейным артыстам новы будынак прасторага клуба.

А. МАХНАЧ.

Удзельнікі раён.

Творы народных умельцаў

Да саракагоддзя Кастрычніка народныя майстры Беларусі, якія працуюць у жанры выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, падрыхтавалі цэлы рад новых цікавых твораў. Большасць з іх цяпер экспануюцца на рэспубліканскім выстаўным народнага мастацтва БССР, а некаторыя работы адпраўлены ў Маскву на Усесаюзную выстаўку.

На здымку: творы разбіроў па прэву Д. Сталярова — «Дзед Талаш» (Гомель) і мінчаніна А. Шахновіча — «Бусьля».

А. ПЛАТНЕР

ЛЕНІНСКІЯ СЛОВА

І.
Да кроплі кропелька вады —
І гоніць мора вал высокі.
Вось так і словы—праз галы
Імкнуць магутнейшым патокам.

«Пара паўстаць!»—сказаў Ільіч...
І прамнем рушыў у прастору
Ягоны смелы, мудры кліч —
Грымотна грывнуў страл «Аўрору».

ІІ.
Хочь за спіной твай—гады,
Ты-ж сэрцам вечно малоды,
Во словы Ленина ў грудзях,
Яны твой асвятляюць шлях.

Навокал глянё—жыццё бурліць,
Мне веліч спраў не ахапіць.
І песня шчырая ў людзей
Ліецца радасцю з грудзей.

ІІІ.
Як мора шумнага прыліў,
Як прадавіты гул варштатаў,
Як родны шлох буйных ніў,
Заходзяць ты, песня, ў нашы хаты.

Ужо сорак год, як ланцугу
Няволі скаржкі мы зракіліся,
Да запаветных берагоў
Ты, песня звонкая, імчыся.

Нам давалося штурм пацаць,
Рапучы штурм старога свету.
Эноу бачым Смольны... Ільіч...
І мудрасць ленинскіх дзеяў.

Яны й цяпер, як грозны гром,
Для тых, хто поперак дарогі,
Яны й цяпер гарачы святлом
Вялікай нашай перамогі.

Пераклад з яўрэйскай мовы
Алесь БАЧЫЛА.

Шчасце артысткі

Часта я задаю сабе пытанне: «А што-б са мной было, калі-б у Расіі не адбылася Вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя? Ці магла-б я—дзячка селяніна-бедняка з сяла Самадурэўкі — атрымаць вышэйшую адукацыю, вучыцца ў сталіцы—Маскве ў лепшых майстроў мастацтва і стаць артысткай?»

Мне здаецца, усё гэта магло-б толькі прыспініцца дзятчынцы-сялянцы. Вырасцілі і выхавалі мяне савецкая школа, піонерскія лагеры, камсамол. І расла разам з маладой Саватскай краінай.

І таму ад усёго сэрца хочацца сказаць: «Дзякуй нашай партыі, дзякуй Радзіме, дзякуй нашаму народу!»

За час работы ў рускіх тэатры імя Горькага (Мінск) мной выкананы ролі Ліліі («Варвары»), Роганы («Кароль Лір»), Хлоі («Мёртвае хвацка»), Надзежы Андрэавай («Права на шчасце»).

Вялікай радасцю ў гэтым сезоне была для мяне работа над вобразам жанчыны-камісара ў тэатры В. Вішнеўскага «Антымістычная трагедыя». Гэты вобраз—мара многіх маіх сучасніц. Работа над роллю Камісара была з аднаго боку радасцю, з другога—

незвычайнай цяжкасцю, вялікім хваляваннем і сур'ёзнай адказнасцю. Складанасць вобраза, як мне здаецца, у яго шматграннасці. Трэба было напоўніць жыццём скуру, строгаю, дакладную і незвычайна глыбокую «схему» вобраза, дадзенага Вішнеўскім у п'есе. В. Вішнеўскі напісаў абавязлівы вобраз жанчыны-камісара. Ён-жа нават не даў ёй канкрэтнага імя. Гэта мяне прымусяла пазнаёміцца з жыццём слаўных жанчын—барачытоў за рэвалюцыю — Калантай, Землячкі, Остроўскай, Мірашнічанкі, Еўгеніі Бош і іншых.

Жыццё гэтых баявых, бязмежна адданых рэвалюцыі жанчын нахліла мяне ў рабочы над вобразам Камісара. Ціжасць была і ў вонкавым афармленні вобраза. Вішнеўскі не ўкававае, у чым яны прыходзіць на карабель, ж апраўтат. І ў гэтым мне дапамагла гісторыя—партэты жанчын-рэвалюцыянерак—Брунскі, Ульянавіч. Я зварнула ўвагу на тое, што яны вельмі сціпла апраўтаты і прычасаны, але не пазбаўлены жаночасці.

Усё гэта ўмцавала мяне ў маім жанчыны-камісара. Я не ставіла перад сабой задачу паказаць заканава ў скуру тужурку тужурку камісара-байца. Я бачыла простую жанчыну, інтэлігентку, проста апраўтатую. Сіла яе—у вялікай веры ў справу, за якую змагалася партыя, пасланнем якой яна з'яўляецца. Гэта вера і абавязак перад партыяй давалі сілу слабай на выгляд інтэлігентцы падначаліць сваёй волі разбэшчаны натоўп, накіраваць яго ў патрэбнае рычышча і перамагчы.

Сіла гэтай жанчыны, як мне здавалася (і гэта я старашнічанкі, Еўгеніі Бош, не ў начальніцкай строгаці

ці загадзе, а ў яе незвычайнай любові да людзей, у нястрымным жаданні раскрыць гэтым людзям на мінулае, растлумачыць ім, за што яны павінны змагацца. Камісар прынесла гэтым людзям усё лепшае, што мела—свой розум, талент прапагандыста, сваю велізарную веру ў перамогу праўды, сваё сэрца. Такім шляхам я імкнулася прагучы жыццё гэтай слаўнай жанчыны-камісара.

Вобраз гэты стаў мне родным. Хочацца быць вартай такога жыцця, за якое змагалася і загінула цэлая пледа жанчын—барачытоў за рэвалюцыю. За выкананне гэтай ролі на «Другой Прыкамска-байца» мне было прысуджана званне лаўрэата. Я рада, што мне хоць у нейкай ступені удалося данесці да глядача прывабнасць гэтага хваляючага вобраза.

Аб марах пра будучыню. Вядома, вельмі хочацца сыграць ролю свайго сучасніцы, але каб яна была вылісана таксама багаата, як Камісар Вішнеўскі, каб было цяжка і прыемна працаваць.

А. КЛІМАВА,
артыстка тэатра імя М. Горькага.

А Б МУЖНЫХ СЭРЦАХ

праць драпежнікаў. Міхась, ужо свядомы рэвалюцыянер, прыносіць сялянам радасную вестку пра дзятку Леніна — «Зямля народу!» Ад гэтага часу прапоўны чалавек сам стае ўладаром зямлі навечна!

Калектыву Беларускага тэатра оперы і балету любіў папрацаваць над стварэннем надзіяльнага спектакля. Яго музычны кіраўнік — дырыжор А. Брон забяспечыў строгаю ансамблевасцю, стройнасцю і чысціню музыкі. Вядзючарна гучалі хоры, асабліва жаночыя (хормай-

стры — Н. Прысмына і Т. Арлова). Ярка, як заўсёды, паказала сабе балетная група ў народных сцягах з танцамі, якія паставілі народныя артысты БССР С. Дрэчын, Т. Узунава, Ю. Хіраска. Ражысёрскае паставіўна спатэтка Л. Александровіч калямагла праўдзёва раскрыць і данесці да глядача рэалістычны вобраз гадоўнага героя оперы — многапакатнага Беларускага народа, гордлага і непахістанага ў барацьбе з ворагамі. Умела выбраныя мізансцены ўмяняюць уражанне ад харавых эпізодаў і рэчытатываў.

Ярка і эластычна, інтанацыйна чыста, з добрай дэкацыяй і на вялікім творчым узроўні правалі свае ролі паводніцы салісты-выканаўцы — героі оперы.

Міхась, у пачатку ціхі сціплы высока хлапец, паказаны далей мужым салдатам і стойкім рэвалюцыянерам, глыбокім у любові і грозным у барацьбе. Лепшыя нумары Міхаса — Г. Дамітрыева армя «Пайшла, не глянула» і песня з хорам.

Марыся — Т. Шымко і Ганка — К. Бурдасова нібы дапаўняюць адна другую. Марыся — чыстая і сумная — у цяжка хвілін жыцця шукае парадку ў болей энергічнай Ганкі. Найбольшым драматызмам у Марыся-Шымко адзначаецца сцена пасля шлобу, калі выкрываецца алукацтва Вітэрака, што Міхась загінуў на вайне. Цяжка доля Марыся — гэта доля Беларускай жанчыны пры старым ладзе, доля, якая знаходзіць сваё ўсавабленне ў арый Марыся «Плача рачка з ручайкамі». Яе вадкавая лінія праведзена спявацкай выразна і з паучыцём.

Р. ШЫРМА,
народны артыст СССР.

Міхась — артыст Г. Дамітрыев.

Гавораць аднагодкі Кастрычніка АРЛІНЫ УЗЛЁТ

Перад сватам я атрымаў больш лістоў, чым звычайна. У іх не толькі вішаванні ў сувязі са слаўным саракагоддзем Кастрычніцкай рэвалюцыі, але і хваляючы расказ пра тэе маіх сяброў, пра іх працу і намеры. Прычым пад імішом іншае прозвішча і з цяжкасцю ўвайшлі аблічка свайго аднакласніка з глухота і беднага калісьці Беларускага мястэчка. Ага, дык гэта-ж кірпаносе Васіль. У яго было сем братоў і сяцёр. Калі яны садзіліся абадаць, маті нахыляла ў агроністыю гніянню мішу бульбы ў мундзірах, а ў другую налівала капусту, запраўдзёнай толькі суханымі баравікамі. І як смачна было есці з гэтай сям'ёй вяхітрую страву. А цяпер мой Васіль працуе інжынерам у Карагандзе.

Вось ліст ад другога сябра. Да вайны мы працавалі з ім вясковым настаўнікам у Кіраўскім раёне. Цяпер ён падпалкоўнік і ў лісце асабрэжна мяккае на сваю новую, надзвычай цікавую вайсковую прафесію. Тэхнік!

Сярод маіх сяброў многа педагогаў, афіцэраў, журналістаў. Але часамі ў іх трапляюцца такія прафесіі, што я толка і не ведаю, з чым іх адуць.

Адно мне радасна, што маё паваленне, народжанае ў дні вялікай рэвалюцыі, знайшоў сваё месца ў жыцці, што протыя Беларускае хлапцы выйшлі на шырокі шлях працы і творчасці. Мы ніколі не забудзем і тых дарагіх сяброў, чые сэрцы былі прабіты фашысцкімі кулямі...

Гаджы я сёння на сваю цудоўную рэспубліку, на яе адукаваныя гарады і сёлы, і ўсё радуе сэрца.

Кожны год, кожны дзень нашага савецкага жыцця да тако густа запоўнены выдатнымі падзеямі, працоўнымі подзвігамі, што часам няма сілы ўсёго ахапіць і як след аданіць. У нас такі размах стваральнай працы, такі тамп, такі высокі ўзлёт народнай мыслі, што нават бліскучыя дасягненні і адкрыцці на другі дзень здаюцца звычайнымі.

І толькі калі ад'езду на час у іншыя зямлі з іншымі ладом, пачынаеш гады разумаць усю веліч савецкіх людзей, мудрасць Комуністычнай партыі і прыгажосць нашага жыцця.

Мне давалося ў гэтым годзе пабываць у краінах Заходняй Еўропы. І хоць я пра многае ведаў раней, вельмі даўка прагучалі для вуха такія выразы: «Га-

та зямля належыць графу...». «Гэта дарога прыватная, трэба плаціць за праезд», «Гэта стаць беспарадоўна», «Гэты атэў адуцілі амерыканцы» і г. д., і г. д.

Усё прадаецца, усё купляецца—ад гавані пад марскую базу да каханья. І ўсёды наўпаўненасць, газетныя крыўлівыя пагрозы ў наш адрас і вялікі страх перад вайной, двудушная прынасць набязжэстваў і шалёныя выборкі рок-ан-рола.

Але і другое я убачыў: многа, вельмі многа на зямлі ў нас сапраўдных сяброў.

Сёння, калі мы святкуем са свайой Радзімай светлае і радаснае саракагоддзе, нашы думкі вяртаюцца да бесмертнага 1917 года, калі нарадзіўся новы, сацыялістычны свет, да тытанічнага вобраза Леніна, да гераічнага горада рэвалюцыі — Ленінграда. Аб гэтым я і пішу ў сваёй апошняй паэме, уступі да якой і прапаную ўвазе чытача:

Быў гэты дзень для нас усіх адметным!
Змывала даць начную сіняву,
А купал неба, залаты і медны,
Зваліўшы ў блазюную Неву.

Гулі гудкі, лавілі рэха аркі.
І ўсё-ж была такая пішныя,
Што чуўся за вярсту ад сініх паркаў
Патрабавальны голас пушанат.

Спяшаліся на працу ленинградцы,
І помнікі іскраліся расой...
Прабачце мне, цудоўныя палачы,
Не вайна любавалася я красой.

Я ў гэты ранак моўчкі пакланіцца
Прашючы табе, бессмертны Ленінград,
Ад нашых ніў і пушчаў і крыніцаў:
Ты першы рэвалюцыі салдат.

Прастор Невы, масты, і шпілі, і Зімы,
І возны мур, і возны камень твой
Гучаць у сэрцы, нібы словы ў гімне,
З якім бацьбы выходзілі на бой.

Я не магу адпавед у шлях іздэлі,
Пакуль душой не прыпаду ішоў
Да тых крыніц, да тых святых
вытокаў,
Што успалі племя амагароў.

Не будзе мне ні праўды, ні натхнення,
Пакуль я не прыду на месца тых,
Дзе жыў, тварыў, гараў наш светлы
Ленін,
Каб разгнаць стагоддзю зморк
густы.

Гаджы з-пад крылаў аркі я на
плочку:
Вось тут жацісь грозна вал людзей.
І ў сэрца б'е далёкіх стрэлаў пошчак,
І плотчай Рэвалюцыя ідзе.

І я ўжо шчодр на тыя узагароджэа,
Да смерці буду гэтым даражыць,
Што быў я ў Семінацтвым народжам
і ў новым свеце стаў аразу жыць.

Хваліцца гэтым права я не маю.
Даруй, Радзіма, ды ў сваім жыцці
Сябе твай галінкай адуваю,
Якой на іншым дрэве не расці.

І на якіх дарогах ні паеду,
І на якіх марах ні папыту,
І дзе ні прыпынуся, маці, ведай:
Тваім жыццём, тваёй адной жыву.

І можа нейкім земаля непалоным,
Забраўшы ў сэрца ўсю тваю красу,
Я з поўныя Семнаццатага года
Хоць іскарку малую занясю.

Пімен ПАНЧАНКА.

З народам, з партыяй, з Радзімай

Няма і не можа быць большага шчасця для мастака, як служыць свайму народу, імкнучыся мастацкімі вобразамі выражаць яго высокародныя імкненні ў часы цяжкасцей і перамог. Галоўнае для мастака жыць думкамі і ідэямі свайго часу, інтарэсамі народа, быць на пераднім краі ўсіх паўдзень.

У дзень Вялікага Кастрычніка савецкія людзі вядуць на свята. Лучшы поплеч з аднагодкамі Кастрычніцкай рэвалюцыі, яшчэ раз адуць, як добра, што кожны з нас аяўляецца частынкай вялікага савецкага народа — будаўніка новага грамадства.

З народам, з партыяй і Радзімай звязана усё маё жыццё. Яны вучылі мяне павнаваць свет, шырока адкрылі шлях да творчай працы.

Тое, што зроблена мною — толькі частка здзейсненнага планаў. Наперадзе многа пачэсных і адказных задач. Партыя вучыць работнікаў літаратуры і мастацтва вядомым мадаван сувязь з жыццём, глыбей уваходзіць ва ўсе справы, якія творчы наш гераічны і працавіты народ. Ідзі роднай Комуністычнай партыі натхняюць нас працаваць больш і лепш.

Мне хочацца адлюстраваць вобразы нашых сучаснікаў, а таксама гераічныя вобразы мінулага. Тэм і сюжэтаў з сённяшняга жыцця і мінулага невываральна многа. У прыдатнасці, зараз я прашую над скульптурай Кацярыны Каліноўскага, Мару ў бліжэйшым часе выехаць у раёны рэспублікі, каб бліжэй пазнаёміцца з жыццём калгасніц, савецкай інтэлігенцыі. Буду рабіць партрэты перадавых людзей горада і калгаснай вёскі.

С. СЕЛІХАНУ,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

Віншаванне кітайскіх сяброў

У другой палавіне снежня 1956 г. у Беларусі праходзілі гастролі Шанхайскага тэатра пекінскай музычнай драмы. Сотні гледачоў Мінска і Гомеля пазнаёміліся са сваёскаблівым, яркім майстэрствам кітайскіх артыстаў. Прадстаўнікам чужойнага тэатраўнага мастацтва Народнага Кітая былі аказаны цёпла, шчыры прыём.

Дырэктар тэатра Чжоу Сін-фан прыйшоў на імя Старшыні Вярхоўнага Савета БССР тов. Гарбунова Ц. С. тэлеграму, у якой загорыцца: «У мянушым годзе, у час святкавання 39-й гадавіны Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, мы рабілі застраўную паездку па Савецкім Саюзе і былі невялікама ўдзячны і глыбока расчулены Вашым шчырымі і сардэчнымі прыёмам, сустрэчай і клопатамі аб нас. Цяпер, калі праходзіць урадавае святкаванне 40-га гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, мы паслаем Вам нашы самыя шчырыя пажаданні. Жадаем Вам пад сіцею марксізма-ленінізма ісці ад перамогі да перамогі, на ўсіх франтах дабівацца з дня ў дзень бліскучых поспехаў».

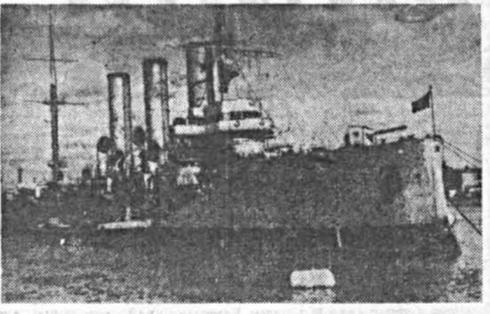
Мінск святочны

Яшчэ ніколі сталіца Беларусі не была ў такім характэры і ўбранстве, як у гэтыя дні. Вуліцы, плошчы, скверы Мінска афармлены ў чырваным плакатаў і транспарантаў. Мастакі зрабілі цікавыя пано. На іх — гісторыя нашай дзяржавы. Восем вядомых плакатаў часоў грамадзянскай вайны: чырвонаярмейцы ў будынак у віноўкаў у руках, які заклікае добраахвотнікаў на абарону Савецкай рэспублікі, або рабочы і селянін ідуць у бой за Радзіму. На цэнтральнай магістралі сталіцы, на вуліцах імя Леніна, Карла Маркса, Прывакзальнай плошчы і іншых мноства дыяграм, якія адлюстроўваюць рост прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навукі і культуры Беларусі за сорак год. Такія плакатаў і дыяграм больш чым тры тысячы. Гэта красавіца ў расказ пра тое, як з адэтай Украіны былой царскай Расіі Беларусь ператварылася ў магутную індустрыяльную рэспубліку.

Вынікі конкурсу

Закончыўся беларускі рэспубліканскі конкурс на лепшую п'есу, опернае і балетнае лібрэта, прысвечаныя саракагоддзю Савецкай улады. На конкурс было прадстаўлена 73 творы. Жюры конкурсу паставіла першай прэміяй нікому не прысуджана. Другую прэмію атрымалі: А. Маўзон — за п'есу «У бітве вялікай» (дзіві «Гісторыя») і А. Макаеў — за п'есу «Галава» (дзіві «Алювак»). Трэцяя прэмія прысуджана І. Шамякіну за п'есу «Не верце чыніны» (дзіві «Кажды труд благословен, удача»). Жюры конкурсу таксама вырашыла не прысуджаць першай і другой прэміі на опернаму лібрэта. Трэцюю прэмію атрымаў А. Бачыла за опернае лібрэта «Яснае святанне» (дзіві «Толькі наперад»). Заахвочвальныя прэміі прысуджаны П. Васілеўскаму за п'есу «Год здыяснення» (дзіві «Зара»), Ул. Караткевічу за п'есу «Млын на сініх віра» (дзіві «3 Дантэ»), І. Мележу за п'есу «Дні нашых нараджэння» (дзіві «Мінск семнаццаты») і за опернае лібрэта Я. Рамановіча «Неманскія навалішчы» (дзіві «Тутэйшы»).

Легендарны карабель

У лістападзе 1916 г. крэйсер «Аўра» пасля двухгодовага знаходжання на перадавых пазіцыях балтыйскага марскога флоту вайны прайшоў у Петраград і стаў на капітальны рамонт ля Франка-рускага завода. Цесная сувязь матросаў з рабочымі і актывізацыя ўплыву большэвіцкай арганізацыі завода падрыхтавалі каманду карабля да смелых рэвалюцыйных дзеянняў.

камандаўрам карабля Нікольскім і старшым афіцэрам Агранічым. На маце быў узяты чырвоны сцяг рэвалюцыі, кіраўніцтва караблем перайшло ў рукі матросаў. 3 красавіка па верасень 1917 г. у большэвіцкую партыю ўступілі 42 матросы. Гэты калектыў здолеў да кастрычніка 1917 г. павесці за сабою ўсю каманду крэйсера. 25 кастрычніка па заданню Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта пачалася акружэнне Зімінга палаца. У дзевяць гадзін 45 хвілін учэцары крэйсер «Аўра» зрабіў гістарычны стрэл з шасцікуляровай гарматы. Стрэл «Аўры» паслужыў сігналам да агучнага штурму Зімінга. У ноч на 26 кастрычніка Зімі быў узяты. Радзвістанскія «Аўры» ўпершыню перадала ў эфір дозвол, напісаную В. І. Леніным, «Да грамадзян Расіі», якая павяла міла ўсюму свету аб перамозе пролетарскай рэвалюцыі ў Расіі. Гэтай-жа радзвістанскай былі перададзены першыя лісты чырвоны сцяг рэвалюцыі, кіраўніцтва караблем перайшло ў рукі матросаў. 3 1923 па 1941 год крэйсер «Аўра» — вучэбна-баявы карабель. У дзень 10-годдзя Вялікага Кастрычніка крэйсер узнагароджаны баявым ордэнам Чырвонага Сцяга. У перыяд Вялікай Айчыннай вайны артылерыя і асавы склад карабля актыўна ўдзельнічалі ў абароне Ленінграда. У 1948 г. чырвоначырвоны крэйсер устаноўлены на бярэжнай Невы, насупраць Ленінградскага нахімаўскага вучылішча, як гістарычны помнік Вялікага Кастрычніка. Цяпер карабель — адзін з цэнтраў прапаганды слухных баявых і рэвалюцыйных традыцый флоту нашай Радзімы.

І. ЦУРАНАУ, капітан-лейтэнант, намеснік камандзіра крэйсера «Аўра» на палітчастцы.

Падарунак глядачам

Кожны тэатральны калектыў рэспублікі сваім гонарам, сваім абавязкам лічыць падрыхтаваць да 40-годдзя Кастрычніка вялікі мастацкі спектакль. Спектакль аб лёсе народным, аб падзеях агучна-рэвалюцыйнага значэння. Сёння і заўтра гэты спектакль ўбачаць нашы глядачы.

МІНСК. Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Янкі Купалы.

Перад святочнымі днямі тут пачала асабліва атмасфера. У глядзельнай зале не ўспыхала святло, не палыхалі люстры. У прыемках ледзь распалілася новая ўлада, улада працоўных. Узначаленне народа было асветлена імямі Леніна, якія, бышам прамі сонца, ішлі на Беларусь з Усходу. Аб усім гэтым і расказаў глядачу новы спектакль тэатра імя Якуба Коласа «Святло з Усходу» П. Глебікі.

ВІЦЕБСК. «Святло з Усходу» — так называў сваю п'есу Пётр Глебіка. Гэта назва як найлепш выказае ідэйны змест твора. Творца, які расказавае аб часе, калі рушылі стары свет і на яго абломках узнікла новае жыццё новага чалавека, аб тых велічых падзеях, саракавую гадавіну якіх мы сёння адзначаем. Напэвак далася перамога нашаму народу ў вясковым Кастрычніку. Воргі прыкладалі ўсё, каб захаваць сваё панаванне, сваю ўладу над працоўнымі. Але нічымольды ход гісторыі зламаў старую машыну, на Беларусі ўсталявалася новая ўлада, улада працоўных. Узначаленне народа было асветлена імямі Леніна, якія, бышам прамі сонца, ішлі на Беларусь з Усходу. Аб усім гэтым і расказаў глядачу новы спектакль тэатра імя Якуба Коласа «Святло з Усходу» П. Глебікі.

ГРОДНА. «Вернаму леныну, рэвалюцыйнаму лядовішчыку, слаўнаму лядовішчыку, слаўнаму лядовішчыку, слаўнаму лядовішчыку» — гэты імпрэсіяністычны лядовішчык П. Васілеўскага, Фрунзе прысвечана гэтай п'есе. Такі імпрэсіяністычны лядовішчык П. Васілеўскага, Фрунзе прысвечана гэтай п'есе. Такі імпрэсіяністычны лядовішчык П. Васілеўскага, Фрунзе прысвечана гэтай п'есе.

МАГІЛЕЎ. Увесь наш калектыў цяпер заняты толькі рэпетыцыямі спектакля «Галоўная стаўка», — завяў нашаму карэспандэнту галоўны рэжысёр Магілеўскага абласнога тэатра В. Шуцаў. — Рэпетыцыі праводзіцца з раніцы да позняй ночы. Мы імкнемся ў падарунак юбілею паказаць глядачам новы спектакль не бытавога плана, а героіка-рамантычнага на высокай патэтычнай ноце. Нашым імкненнем павіна дапамагчы і сваёскаблівая мастацкая афармленне, зробленае В. Акулавым. Месца галоўнай стаўкі — Магілеў, і ўсе асноўныя падзеі п'есы разгортваюцца ў гэтым горадзе. Восем чаму калектыў аднаўляе асабліва вялікую адказнасць перад глядачамі, вось чаму асабліва вялікае яго хваляванне.

БРЭСТ. Брэсцкі тэатр імя ЛКСМБ узяў для свайго юбілейнага спектакля шырока вядомую п'есу Барыса Ляўрэнта «Разлом». У пастаўным удзельнічаюць акцёры Маркін, Абрамаў, Уласаў, Лунёва, Маркіна і іншы. Напярэдадні свята, — сказаў дырэктар Л. Валчыкі, — быў арганізаваны «дзень тэатра». Чатыры творчыя групы тэатра наладзілі за адзін дзень восем выступленняў на буйнейшых прадпрыемствах горада.

ГОМЕЛЬ. У дні слаўнай гадавіны Кастрычніка на сцэне Гомельскага абласнога тэатра будзе паказана новая п'еса А. Маўзона «У бітве вялікай». Дзеянне гэтай п'есы разгортваецца ў Гомелі. Драма «У бітве вялікай» увавскарае гістарычныя падзеі 1919 года, калі мешавікі і эсэры арганізавалі паўстанне, вядомае ў гісторыі пад назвай «Стржыпаўскага, імкнучыся звергнуць ўладу Савецкай Рэспублікі».

Любоў і нянавісць

(Урываек з паэмы «Безмільённыя амерыканцы»)

Тых, што неграў лічучо, праўдзе глядзячы ў вочы, забіваюць рабочых? Я люблю твой размах, працавітасць, твой цвет каношны і яблынь. Але мне ненавісны твой бог, ідал жоўтага д'ябла, Тваё сэрца — бульдозер з заводаў мільярдаў Форда пі Вуда, Гаралды — механічны кашмару, расусты, прытопаў, Твае псалмы аб пары бялізны з нейлона, І тваё духавенства — распусныя служы падачы, І аветы іх паствы — ахвары хвароб і нястачы, Хто забіў Розенбергаў, Джо Хіла, Сако і Ванцці? О, не ты, Місісіпі! І не вы, працавітай Амерыкі дзеці! Тут ўсе скарыбы сусвету, яго залатыя запасы, Заграбастаў, прысоў? Мо' вы, Алабамі пампасы? Мож, вы, Кардьеры — багатыя нашыя горы, Нажываліся з поту, з крыві, з усяветлага гора? Ты — зямля харастава, ты — дзяржава, І між тым, ты прахлятая ўсімі, І, між тым, ты прахлятая ўсімі, Ты — п'якельная кузня, майстэрня вайны і калецтва Для сусвету ўсяго, усяго чалавечтва. Ты — злавесны алхімік, які не ў глухіх сутарэнні, А ў святлейшых палацах гуляе з агнём спусташэння. Ты рыхтуеш пажар, Але ты не дзіця, — Сцеражыся, спыніся, бо прыдзе судзьзя Громам з яснага неба — архангел крылаты — Час свяціцэнне помсты, адплат і расплаты, Да цябе, да тваіх бізнэсманаў і клерыкаў, І да ўсіх вас, ман'які, не нашай Амерыкі! А да нас, маладых і старых пакаленняў, Да тваіх ста сямідзесяці мільянаў, Прыдзе светлая праўда пад сцягам — Ленін — І, жывым між жывымі ў калонах, Будзе Ленін, Ленін, Ленін! Пераклад з англійскай мовы Язэпа СЯМІЖОНА.

У Мінску адкрыўся Дзяржаўны мастацкі музей БССР. На здымку: будынак музея.

Дзяржаўным крокам

Дзмітрый КАВАЛЕЎ

Як хутка прывычайваецца чалавек да добрага! Нібы Мінск ніколі ішчы і не быў. Нібы гэтыя нізкі ліпы на шырокіх чыстых вуліцах, гэтыя зялёны і ўвосьне парк над Свіслачу, адзетай у грані, гэтыя дзіўныя дамы-палацы, стройная і вядліная тэлевізійная мачта, што высокая ўзнімаецца ў неба, гэтыя прыгожыя рабочыя паселі і гэтыя заводы на лясных ускраінах — нібы ўсё гэта заўсёды-заўсёды было. Такое яно ўжо роднае і звыклае. Але горад будаваўся зусім нанова, рос і прыражаў у нас на вачах. Ды і цяпер яшчэ варта не пабыць у ім месяц-другі, як, вярнуўшыся, не пазнаеш знаёмага квартала. Магчыма, хіба толькі легендарны Сталінград можа параўнацца з Мінскам у тым жа свайго будаўніцтва.

Сталіца Беларусі, старажытная, як і маці ўсіх нашых сталіц Масква, перажыла шмат войнаў і разбурэнняў і ў апошнюю вышай была ператворана ў сучасную пустыню. У самым цэнтры яе, калі я прыехаў у сорак чацвёртым годзе з флоту, былі бясформныя награванні шыльнага шчыбення і іржавых пакарбачаных балек. Вечер круціў пыл, чорны ад попелу і вугалы. Запаміналася такая картина: абломкі руін пакрыты дахам са старой блыхі. На ярочцы матылеца на ветры маяка. Сіні мірныя жылы дымок лячылі з бялішчавыя коміна. А крыху далей адзаявыя ў вярслай бур'янам руінаў пустыцы кавалек зямлі пал бульбу. У куткох гэтага незвычайнага горада — крыж з белага бяровавага кругляча на нейкай безіменнай магілі. І гартуцца спінка ад дзіцячага ложка ў сабранай з усялякага ламачага агароды. І гэты горад, што перажыў такую трагедыю, зборот і кланатліва захавана дарагі сэрцу кожнага савецкага чалавека, а мічанам асабліва, помнікі рэвалюцыйнага мінулага свайго народа.

Ля Круглай плошчы, дзе была некалі пустаўная Украіна, а цяпер прыгажэйшыя месцы цэнтру, непадалёк ад помніка войнам, што загінулі пры вызваленні Мінска, у свежым кветніку стаіць светла-зялёны зомік Першага з'езду СДРП. Ён быў дагнуты разбурэннямі, але дакладна

адноўлены, толькі крмху пасунуўся да цэнтральнай магістралі, уступіўшы месца новай шырокай вуліцы. А ў гэтым надбудаваным на даўня перах студзінкім інтэрнаце ля піжга прываказальнага саду ў дні Кастрычніка змяшчаўся Совет рабочых і салдацкіх дэпутатаў. Тут у вокнах гарала да раніцы святло — і цымныя блікі яго падалі на скулдзельны твары гарача любімых рабочымі Аляксандра Маснікова і палімяна Ваню — Івана Алібэра. Суды заходзіў Міхал Васілевіч Фрунзе — легендарны герой рэвалюцыі, кіраўнік беларускіх большэвікоў. Крыху далей, у чырвоным доме на рагу, дзе цяпер магазін пісьмовых прылад, знаходзіўся штаб народнай міліцыі — першы з узброеных сіл паўстаўшага народа. Арганізаваў гэты сілы і кіраваў імі Міхал Васілевіч Фрунзе. Складанымі і заблытанымі былі ў Мінску, як і ва ўсёй Беларусі, абставіны ў дні, што паярэннічалі Кастрычніку. Валікім уплывам тут карыстаўся Бунд, які імкнуўся раздэаць працоўных па нацыянальных аднаках, пасадзіць між імі варожасць і недарер. Многа было зваруў і меншавікоў. Стары мінскі рабочы Іосіф Патровіч Голубеў уступіў у партыю якраз у тыя дні. З сямі год сярэта, з дванаццаці — батрак, ён прапайшоў салдацкую муштру з афіцэрскамі маршабам, абійшоў пешшу мноства шляхоў і прасёлкаў Беларусі ў пошуках работы і вопытам жыцця быў навучаным распазнаваць праўду. «Вельмі ўжо злорада, — прыгаварвае ён з усмешкай, — выступалі гэтыя розныя эсэры і меншавікі. Але, паслухаўшы, як добра яны спяваў, а тут і зраўнему паспраўднума, а кім мне ісці. Пагаварыў з таварышам па работе, яны такой-жа думкі — і пайшлі мы з заявымі ў камітэт большэвікоў. І выдалі мне маленькую чырвоную кніжачку, амаль у два разы меншую за цяперашні партыет. Нічога не абцяла, апроч неспаспайнага жыцця дзі смярталных небісеч, тады гэтая кніжачка

Ірландыі, разам узятых. Па дарогах усёй неабсяжнай краіны імчалі сталёвыя востраногія зоры, якія ззяюць на радыятарых МАЗаў. У канцы мая гэтай года на галоўным праспекце сталіцы можна было бачыць, як ішоў новы мінскі саракатонны самазвал. Нібы слон сарод звычайнай жывёлы, выглядаў ён сярэд мноства іншых машын. Побач з яго колам «Маўскаў» здаваўся казюўкай. Гэта сапраўды сімвал магутнасці рэспублікі. Новая машына прыцягвае ўсеагульную ўвагу ў ўсеагунай сельскагаспадарчай выстаўцы. Гэты самазвал — самы магутны ў Еўропе. Пяцца пералічыць прадукцыю, якую дае прамысловасць Мінска. Можна назваць хоць-бы тое, чым славіцца яна далёка за межамі рэспублікі і нават Савецкага Саюза: трактары, радыёпрыёмнікі, тэлевізары, веласіпеды, матацыклі, самазвалы, тэкстыль, розныя тыпы станкі і іншае прамысловыя абсталяванне — воль далёка не поўны пералік. Вядома, цяпер можна па-сапраўднаму гаварыць аб Беларусі індустрыяльнай, аб яе сапраўдным краваным рабочым класе. Праўда, рабочы клас гэты яшчэ малады, а ў асноўных галінах ён толькі складаецца, але каронні пускаяе глыбока. Неяк мне даволна бававаць у адной з брыгад трактарнага завода. Саму старэйшаму з членаў гэтай сім'і — Язэпу Козыру — 28 год. І яго ўжо называюць тут «старэйшым». Праўда, гаворыцца гэта не сур'ёзна, з гумаром, аднак і не без павагі. Як і яны, Язэф Дзмітрывіч быў у партызанах, і завод гэты будаваў сваімі рукамі, і ў партыю ўжо даўно ўступіў. І ў пых пускавых матораў ён прышоў адным з першых. І хоць ён радавы токар, а з ім радава, у яго вучацца. І брыгадзір Міша Будай без яго парады не раінае ніводнага важнага пытання — таму што ў брыгадзе ўсе камсамоўцы, а Язэф Дзмітрывіч камуніст, ён старэйшы і па вопыту і па гадз. Астатнім, у тым ліку і брыгадзіру, па 18 — 20 год. На заводзе многа добрых брыгад, але далёка не многім з іх прысвоена званне брыгады выдатнай якасці, а брыгада Мішы Будая, хоць і маладая, ужо даўно носіць і праўдзанае гэтае званне. Нікава, што, раінае працуючы, вечарамі вучацца, удзельнічаючы адной сім'ёй у самадзейнасці, хлопцы пасрабавалі вельмі моцна. Многія з іх тут-жа пажаніліся і

пачалі жыццё, якое ўжо не мысліцца без роднага завода.

Усім надалі яна пазнаёміўся з адным з самых паваных на заводзе рабочых — з Ігнатам Хведаравічам Лаўрыкам. Лёс гэтай чалавека, увесь яго жыццёвы шлях вад і прывалі яго ў рабочае асяроддзе. Ён пераехаў на Мінскі трактарны завод з Чарвеньскай МТС, адкуль яго адпусцілі нехаця — каму ахота расставіцца са старым, вельмі добрым работнікам? Ігнат Хведаравіч зламаў усё сваё жыццё, каб навава акараніцца, як ён сказаў, на заводзе. Ён будаваў канвейер, абкатаў першы трактар.

Лаўрык працуе цяпер трактарыстам-дофектчыкам. Яму, як найбольш вопытнаму і добрасумленнаму, даручана вызначальнагоднасць машын, якія ідуць на экспарт. Ён вельмі ганарыцца тым, што прыгожыя трактары вяснова-зялёнай афарбоўкі, дае імя яго роднай рэспублікі напісана на радыятары, працуюць на палях Індыі, Пакістана, Грэцыі, не гаворачы ўжо аб усіх краінах народнай дэмакратыі.

Ігнат Хведаравіч — гарачы агітатар за свой завод. У рабочым пасёлку Поўночным ён пабудаваў для свай сім'і дом, асеў, што называецца, навечна. А сям'я ў Лаўрыка вялікая. Дзевяць чалавек рабочых. І ўсе, за выключэннем адной з дочак, працуюць на трактарным заводзе. Дачка Шура, былая трактарыстка, працуе токаркам на дрэву, сын Пётр — слесарам-зборшчыкам, жонка Патра Вера — краваўніцкай, яцці: Аляксей — майстар валацкіна-нарыхтоўчага цеха, Уладзімір — свідравальчык.

Дужая, моцная рабочая сім'я. Воль таму і завод, які, траба сказаць, у многім дапамагі паставіць на ногі рускія і Украінскія трактарабудавнікі, рабочыя Чалыінска і Харкава, і завод, адзца, жыўчым выраўнаўшы ў дрывучага бору вялікі кавалак зямлі, нібы ўрос у гэтую зямлю.

І няма нічога для беларуса больш святаго і больш дарагога, чым Савецкая ўлада і Камуністычная партыя. Глыбокай любоўю, як сям' — родную маці, як воіна Радзіму, любіць народ сваю партыю, Вялікай верай верыць у яе, высокую несучы свой чырвоны-зялёны сцяг, на якім ззяюць серп і молат.

Наступны нумар газеты «Літатура і мастацтва» выйдзе 13 лістапада г.г. Галоўны рэдактар Мікола ТКАЧОЎ. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадз МАРШНОВІЧ (адказны сакратар), Пётр ПРЫХОДЗЬКА, Іван САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Яна ШАРАХОЎСКІ, Раман ШАЦІЛА, Рымгор ШЫРМА.